

Centrum Edukacyjne Przystanek Historia

<https://centrumedu.ipn.gov.pl/ph/archiwum-1/2017/6164,Dyskusja-z-cyklu-Od-niepodleglosci-do-niepodleglosci-7-grudnia.html>
06.05.2024, 08:52

Dyskusja z cyklu *Od niepodległości do niepodległości* - 7 grudnia

Inkorporacja czy federacja? Formowanie granic... to tytuł dyskusji z cyklu *Od niepodległości do niepodległości*, która odbyła się 7 grudnia w Przystanku Historia. O walce o granice odrodzonego państwa polskiego, integracji ziem z różnych zaborów i mniejszościach narodowych w II RP dyskutowali goście prof. Jana Żaryna: dr hab. Tomasz Panfil, red. Maciej Rosalak oraz red. Rafał Ziemkiewicz.

Paneliści zauważyli, że na kształtowanie koncepcji federacyjnej Piłsudskiego bardzo duży wpływ miała wizja I Rzeczypospolitej i chęć odbudowania jej w granicach przedrozbiorowych. Dr hab. Tomasz Panfil zwrócił uwagę na pieczęć Rządu Narodowego z 1863 r., która przedstawiała polskiego orła, litewską Pogoń i ukraińskiego Archaniola Michała - Piłsudskiemu, który żywił ogromny szacunek dla uczestników powstania styczniowego, wyobrażenie Rzeczypospolitej Trojga Narodów musiało głęboko zapaść w pamięć. Jego własna koncepcja - sfederowanego państwa Polaków, Litwinów, Białorusinów i Ukraińców, a nawet Łotyszy - ukształtowała się na przełomie XIX i XX w., ale nie miała szans na realizację. Wszystkie te narody chciały budować własne państwa; Maciej Rosalak przypomniał o niemieckiej koncepcji Mitteleuropy, która "ustawiała" sytuację, rozbudzając oczekiwania narodów środkowej i wschodniej Europy. Zdaniem Rafała Ziemkiewicza zarówno koncepcja federacyjna w rzeczywistości maskowała jedynie mocarstwowe ambicje Piłsudskiego i jego środowiska politycznego - publicysta przypomniał, że w II RP marszałka nazywano nawet twórcą polskiej idei mocarstwowej.

Ostateczny kształt granic II Rzeczypospolitej odzwierciedlał koncepcję inkorporacyjną propagowaną przez polityków endeckich - zdaniem prof. Żaryna była ona bardziej spójna wewnętrznie i lepiej usystematyzowana. Wśród piłsudczyków idea federacyjna nigdy jednak nie umarła, jej kontynuacją była idea prometejska, której założeniem było wspieranie dążeń niepodległościowych narodów zniewolonych przez Rosję bolszewicką/ZSRR. Prof. Żaryn przypomniał, że spadkobiercą idei federacyjnej - choć akcentującym konieczność partnerskich stosunków, bez dominacji Polski - było też środowisko paryskiej "Kultury" Jerzego Giedroycia.

